

Op verhaal komen

Een contextuele bijbelstudie over lichamelijkheid

kerk in actie

Bekijk ook de algemene instructie voor een bijbelstudie op <https://www.protestantsekerk.nl/ideeenbank/voorbeeldstudies-contextueel-bijbellezen/>. Daar vindt u aanwijzingen om de bijbelstudie te begeleiden. Bereid het goed voor en let met name op hoeveel tijd er is. Het is aan te raden zeker twee uur in te plannen, of anders het programma over twee avonden te verdelen. Maak van te voren keuzes en een tijdsplan. Deze opzet is een leidraad, natuurlijk kunt u de opzet ook aanvullen of aanpassen aan de groep. Onderaan dit document vindt u achtergrondinformatie bij de bijbeltekst.

Nodig: bijbels, evt kopietjes van de bijlage, flip-over en pennen/stiften

Bijbelstudie over lichamelijkheid - Matteüs 26:1-17

Stap 1: Openen en kennismaken

Nodig de mensen uit rond het licht van de kaars te gaan staan. Zing een lied als *Een mens te zijn op aarde* (538). Pak de kaars en laat deze rondgaan in de kring. Nodig iedereen uit daarbij zijn of haar naam te noemen.

We zijn allemaal gekend bij God. Mag God bij ons zijn dit moment. Dat het Woord mag gaan spreken, dat onze harten gaan branden.

Vraag of mensen op dit moment dingen willen neerleggen bij God. Geef de ruimte zodat mensen spontaan kunnen reageren. Vat samen: *Dat al onze zorgen, onze verlangens, onze hoop, onze wanhoop gekend zijn bij God en dat zij erbij is, altijd.*

Bid samen het Onze Vader.

ZIEN - Verkennen van het eigen verhaal

Stap 2: Introductie en context

In een interview op de website nieuwwij.nl wordt heoloog Janneke Stegeman gevraagd naar wie zij de beste theoloog vindt. Zij antwoordt het volgende:

“Heel vernieuwend is, nog steeds, de Argentijnse theologe [Marcella Althaus-Reid](#) (1952-2009). Zij was een bevrijdingstheologe, en een kritische: “het ging in de bevrijdingstheologie over recht voor armen en onderdrukten, maar niet over lichamelijkheid en seksualiteit. Als lichamen nooit ter sprake komen, is in de praktijk het meest voorkomende lichaam normatief. In de theologie is dat, nog steeds, het lichaam van de witte, heteroseksuele man. Dan vallen nogal wat mensen buiten de boot. Wat voor vragen levert het op als iedereen meedoet? Bijvoorbeeld: waarom is onze maatschappij zo happig op het bekritisieren van de kledingkeuzes van moslima's?”

Deze studie staat in het teken van lichamelijkheid en de omgang met ons lichaam.

Wat roept dit op bij de deelnemers?

Als we de vraag stellen: hoe denken we over ons lichaam? Wat roept die vraag op? Is dat een normale vraag en kunnen we daar een gewoon gesprek over voeren, of is het een vreemde vraag. Waarom is dat dan vreemd, ons lichaam is toch iets wat bij ons hoort. Bespreek dit met elkaar.

Lees eventueel het artikel in de bijlage en bespreek dat samen.

IN GESPREK MET DE TEKST - Verkennen van het bijbelverhaal

Stap 3: De Bijbel openen

Lees samen Matteüs 26:1-17. Vraag iemand het hele stuk te lezen, of lees de kring rond, om de beurt een vers.

Stap 4: De tekst bestuderen

Vraag in de groep: Waar gaat deze tekst over?

Verzamel de antwoorden op een flap-over.

Stap 5: In kleine groepjes de tekst bestuderen

Verdeel de groep in kleinere groepjes van drie mensen. Geef hen de volgende vragen mee:

- Hoe gaat de vrouw met het lichaam van Jezus om?
- Hoe gaat Judas Iskariot met het lichaam van Jezus om?
- Hoe gaat Jezus zelf met zijn lichaam om?

Stap 6: Terugkoppeling van de kleine groepjes naar de grote groep

Laat de groepjes hun werk presenteren. Wat valt op?

HANDELEN - Samen werken aan verandering

Stap 7: Terugkoppelen aan eigen leven

Wat leren we van dit verhaal over hoe we kijken naar lichamen, omgaan met lichamen?

Kijken we anders naar een vrouwen- of mannenlichaam?

Een vrouw zalft hier Jezus, zou het verhaal anders zijn geweest wanneer een man dat had gedaan?

Hoe willen wij zelf met lichamen omgaan? Zet het verhaal ons ergens toe aan?

Stap 8: Afsluiten

Onze traditie vindt lichamelijkheid lastig. Het lichaam is verdacht. Het lichaam leidt ons af.

Maar zijn we niet ons lichaam? Hoe kunnen we ons lichaam eren, hoe kunnen we goed voor ons lichaam zorgen?

Vraag de mensen een hand op hun arm te leggen om hen eraan te herinneren: wanneer we niet niet kunnen bidden, kunnen we wel onze hand op op ons leggen en ons herinneren - hier is God. Dat is al een gebed. *God is met ons.*

Achtergrondinformatie voor de facilitator

Jezus is hier te gast bij Simon, degene die aan huidvraat had geleden. Ook hier komt het thema van het lichaam mee. Een geschonden lichaam, dat weer heel is gemaakt.

Iemand zalven met olie of parfum had verschillende functies in de Oudheid. Koningen en priesters werden gezalfd als bevestiging van hun ambt (zie Exodus 40:15, 1 Samuël 16:12). De zieken werden gezalfd als een ritueel van genezing (Marcus 6:13, Jakobus 5:14) en de doden werden gezalfd om begraven te worden (Marcus 16:1). Al deze betekenissen komen mee in wat deze vrouw hier doet. Ze neemt een heilige taak op zich.

Het is een verhaal dat we op verschillende manieren terugvinden in de verschillende evangeliën. De versie in Marcus 14:1-11 lijkt erg op dit verhaal in Matteüs. Lukas 7:36-50 is anders. Hier gaat het om een zondares. Zij wast de voeten van Jezus met haar tranen, droogt ze af met haar haar, kust ze, en wrijft ze in met olie. In Johannes 12:1-11 is het Maria, de zus van Lazarus en Marta, die de voeten van Jezus zalft en ze afdroogt met haar haar.

In de tekst klinkt het thema door van overvloed en verspilling. Jezus als 'verspiller'. Zoals hij eigenlijk ook heel gek een herder naar één schaap van de 99 laat zoeken. Dat is niet economisch. Of vertelt over die vrouw die haar muntje vindt en direct geld uitgeeft om die vondst te vieren. Of de arme weduwe die twee muntjes in de offerkist in de tempel werpt. Is Jezus een verspiller van 'leven'? Is Jezus het embleem van volheid?

Johannes 10:10 Ik ben gekomen om hun het leven te geven in al zijn volheid.

Lucas 6:38 Geef, dan zal je gegeven worden; een goede, stevig aangedrukte, goed geschudde en overvolle maat zal je worden toebedeeld. Want de maat die voor anderen gebruikt, zal ook voor jullie worden gebruikt.

Deze bijbelstudie is gemaakt door ds Sietske Blok

DE THEOLOOG

'Ik ben mijn lijf, ook als ik niet meer adem'

Janneke Stegeman, Theoloog des Vaderlands

De dood is een beetje weg uit onze samenleving", zegt Theoloog des Vaderlands Janneke Stegeman. "Sterven, dood, eindigheid – er wordt maar weinig over gesproken." Dat er nu een nieuwe vorm van donorregistratie aan zit te komen die mensen dwingt om daar wel over na te denken, is daarom een lastige zaak, vindt Stegeman.

"De overheid heeft ons als burgers helemaal niet gestimuleerd om met vragen over leven en dood bezig te zijn. En nu leggen ze ineens een vraag bij de burger neer die daar zeer nadrukkelijk over gaat. Als je dat als overheid doet, dan laad je de verantwoordelijkheid op je om het gesprek over dood en sterven te stimuleren. Voor heel veel mensen roepen dood en sterven vaak ingewikkelde en emotionele vragen op. Dan kun je niet zeggen: u moet zich uitspreken over uw lichaam na uw dood en als u dat niet doet, valt uw lichaam toe aan de

staat. Bovendien: de dood komt onverwacht en niet pas nadat jij hebt nagedacht over de vraag of je orgaandonor wilt worden."

Dat de overheid afstevent op een manier van donorregistratie die ervoor zorgt dat je lichaam na je dood in handen van de staat kan komen, noemt Stegeman zeer vergaand. "De overheid kan op verschillende manieren over onze lichamen beschikken. Je kunt na een misdrijf in de gevangenis belanden, waar jij en je lichaam beperkt worden in hun bewegingsvrijheid. En ik mag ook niet zomaar in m'n nanie over straat gaan.

"Ook in dat soort regels zit macht over onze lichamen. Maar deze nieuwe vorm van donorregistratie gaat een heel stuk verder. Het gaat voorbij aan wat het lichaam eigenlijk is. Mijn lijf is niet een ding waar je iets aan hebt zolang je leeft en dat in een handige zak met organen verandert als je sterft. Ik ben mijn lichaam, met al z'n butsen en littekens, ook als ik niet meer adem. Denk aan hoe mensen doorgaans naar dode lichamen kijken: dat gebeurt met ontzag, en dat is niet voor niets. Omgang met dode lichamen vraagt om grote

zorgvuldigheid. Orgaandonatie kan zo'n vorm van zorgvuldigheid zijn. Het is een heel weloverwogen manier om met je lichaam om te gaan. Maar dan omdat jij dat wilt en niet op de manier die de Tweede Kamer nu voorstaat."

Stegeman zou graag zien dat de overheid goede campagnes voert waarin ze burgers helpt om te reflecteren op vragen over lichaam en dood en sterven. "Er zijn allerlei religieuze en levensbeschouwelijke organisaties die daarbij kunnen helpen. Zij zijn wel met al die vragen bezig."

Ook al kan er vanuit religieus perspectief heel verschillend over orgaandonatie worden gedacht, schetst Stegeman. "Een veelgebruikt religieus argument om géén donor te zijn, is de integriteit van het lichaam: je bent met dit lichaam ter aarde gekomen en met datzelfde lichaam verlaat je de aarde ook weer. Een argument vóór is dat donorschap een daad van naastenliefde is. En vanuit christelijk perspectief kun je ook naar jezelf kijken als onderdeel van een groter lichaam, van een grotere eenheid. Dat kan een positief licht op orgaandonatie werpen."